

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om fredning av vraket efter passagerarfartyget Estonia

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om fredning av vraket efter passagerarfartyget Estonia. På förlisningsplatsen och inom ett kringliggande område förbjuds enligt förslaget dykning och andra åtgärder som syftar till att ta upp omkomna eller

föremål från vraket eller havsbotten. Den som bryter mot förbudet skall dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfast.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Passagerarfartyget Estonia kantrade och sjönk sydväst om Utö natten till den 28 september 1994 under färd mellan Tallinn och Stockholm. Enligt tillgängliga uppgifter fanns ca 1 000 personer ombord. Av dessa räddades 137 medan 94 drunknade har hittats. Nästan 800 saknas fortfarande.

Storkatastrofen berörde djupast tre av Östersjöns kuststater. Fartyget förde estnisk flagg och bland offren fanns många estniska medborgare. Majoriteten av olycksoffren var svenska medborgare. Olyckan skedde vid Finlands kust och Finland bar huvudansvaret för räddningsarbetet. Finland, Estland och Sverige undertecknade i Tallinn den 23 februari 1995 en överenskommelse om m/s Estonia. Enligt överenskommelsen betraktas vraket efter Estonia och kringliggande område som ett sista vilorum för olycksoffren och Estonia skall inte lyftas. I överenskommelsen åtog sig staterna att införa nationell lagstiftning som syftar till att kriminalisera all verksamhet som stör friden på förlisningsplatsen. Överenskommelsen finns som bilaga till denna proposition.

2. Nuläge och föreslagna ändringar

I denna proposition föreslås att det stiftas

en lag om fredning av vraket efter passagerarfartyget Estonia. I lagen ingår stadganden om definiering av det fredade området, om förbud mot dykning och andra åtgärder som syftar till att ta upp omkomna eller föremål från vraket, om straff för överträdelse av förbudet samt om förverkandepåföljder. Lagförslaget har uppgjorts så att det uppfyller de förpliktelser som Finland har bundit sig vid genom ovan nämnda överenskommelse.

Vraket efter Estonia ligger på finländsk kontinentalsockel och i finländsk fiskezon men på internationellt vatten. På området gäller således den folkrättsliga principen om det fria havet som ingen stat kan inskränka. Exempelvis kan färd genom området inte förbjudas. För detta föreligger emellertid heller ingen orsak eftersom en sådan ofarlig genomfart inte stör gravfriden.

Principen om det fria havet förhindrar likväl inte att den nu föreslagna lagen stiftas. Enligt folkrätten är det i allmänhet tillåtet att utsträcka tillämpningsområdet för straffrätten utom en stats gränser. Ingenting hindrar att de finska straffstadgandena tillämpas t.ex. på en stöld eller en misshandel som begåtts utanför Finlands territorium oberoende av om brottet har begåtts på en annan stats territorium eller på det fria havet. Precis på samma sätt kan Finland i sin egen lagstiftning förbjuda störande av grav-

friden också när det gäller ett vrak som ligger på internationellt vatten.

I praktiken kan Finland emellertid inte förhindra andra än finska fartygs verksamhet på det fredade området. Den internationella sjörätten förbjuder stater att på internationellt vatten ingripa mot fartyg som för en främmande stats flagg. Även om Finlands sjöbevakning skulle konstatera att det dyks från ett utländskt fartyg på det fredade området har sjöbevakningen inga möjligheter att med kraftmedel förhindra en dylik lagstridig verksamhet, utan den måste nöja sig med att observera och samla bevis t.ex. genom fotografering. Situationen skiljer sig i och för sig inte från situationen i fråga om andra brott då varken sjöbevakningen eller någon annan myndighet får ingripa t.ex. i en misshandel på ett fartyg under främmande flagg trots att brottet skulle falla under tillämpningsområdet för finsk straffrätt. I ett dylikt fall kan straff för överträdelse av lagen ådömas först då gärningsmannen anländer till Finland. Gäller det ett fartyg under estnisk eller svensk flagg skall enligt överenskommelsen vederbörande stat informeras.

3. Propositionens verkningar

Propositionen medför inga verkningar i fråga om ekonomi eller personal.

4. Beredningen av propositionen

Överläggningarna om överenskommelsen om m/s Estonia fördes under ledning av utrikesministerierna i Estland, Sverige och

Finland. På den finska sidan var även justitieministeriet företrätt. Under överläggningarna behandlades även utkast till nödvändig lagstiftning. Innan överenskommelsen undertecknades hördes jord- och skogsbruksministeriet, trafikministeriet, handels- och industriministeriet och miljöministeriet samt landskapsstyrelsen i landskapet Åland angående verkningarna på miljön.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Det motsvarar till innehållet motsvarande proposition i Sverige som överlämnades till riksdagen i mars 1995.

5. Ikraftträdande

Lagen bör träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. Den svenska regeringen har föreslagit att motsvarande lag i Sverige skall träda i kraft den 1 juli 1995. Det vore lämpligt om också den finska lagen skulle träda i kraft samma dag såvida riksdagsbehandlingen av lagen framskrider så att lagen före detta datum kan antas och stadfästas.

Enligt artikel 6 i överenskommelsen mellan Finland, Estland och Sverige träder överenskommelsen i kraft 30 dagar efter den dag då de avtalsslutande parterna skriftligen har underrättat de andra avtalsslutande parterna om att de nödvändiga konstitutionella förfarandena för dess ikraftträdande har fullgjorts. Avsikten är att överenskommelsen skall sättas i kraft genom förordning så snart som möjligt efter att lagen har blivit stadfäst.

DETALJMOTIVERING

1 §. I denna paragraf konstateras att vraket efter Estonia är ett sista vilorum för olycksoffren och att vraket och dess omgivning fredas.

2 §. I paragrafen bestäms det fredade området så som det överenskomms i överläggningarna mellan Finland, Estland och Sverige. Området är ca fyra kvadratkilometer stort.

I överenskommelsen bestäms området med användande av koordinaterna för dess hörn. Det föreslås att samma metod används också

i den finska lagen. I Finlands interna lagstiftning är det emellertid skäl att använda koordinatsystemet på de finska sjökorten och inte det internationella WGS-systemet. Området kommer att utmärkas på lämpligt sätt på de finska sjökort som utges efter att lagen trätt i kraft.

3 §. I denna paragraf förbjuds verksamhet som stör friden vid vraket efter Estonia. Förbjudet är för det första all slags dykning på det fredade området. Likaså förbjuds andra åtgärder i syfte att ta upp omkomna

eller föremål från vraket eller havsbotten, t.ex. användning av en lyftkran för detta ändamål från ett fartyg. För att friden vid vraket skall vara fullständig förbjuds ännu annat störande av friden vid vraket. På denna grund är det t.ex. förbjudet att med en ubåt göra utflykter till vraket.

4 §. Enligt artikel 4 tredje stycket i överenskommelsen får en avtalslutande part utan hinder av överenskommelsen vidta åtgärder för att täcka över vraket eller för att förhindra förorening av den marina miljön från vraket. Motsvarande undantagsstadgande bör intas också i den finska lagen. I Sverige har det föreslagits att vraket efter Estonia skall täckas med en skalkonstruktion av betong. Innan detta görs borde vraket tömmas på den olja som fartyget förde då det sjönk.

5 §. I paragrafen stadgas straff för överträdelse av förbudet i 3 §. I överenskommelsen har Finland förbundit sig att fängelse skall kunna ådömas för brott mot förbudet. Straffet för störande av griftefrid är enligt 24 kap. 4 § strafflagen böte eller fängelse i högst ett år. Då vraket efter Estonia i denna lag förklaras som ett sista vilorum för olycksoffren är det naturligt att straffskalan är densamma som i fråga om störande av griftefrid.

Den föreslagna straffskalan är så sträng att också medhjälp till ett dylikt brott är straffbar enligt 5 kap. 4 § 3 mom. strafflagen.

T.ex. en person som åt någon annan överlåter redskap för begående av brott gör sig skyldig till medhjälp. Enligt 5 kap. 2 § strafflagen är också anstiftan till ett dylikt brott straffbart. T.ex. en finsk medborgare som anställer en annan att ta upp egendom från vraket efter Estonia gör sig skyldig till anstiftan.

Enligt 1 kap. 2 § strafflagen tillämpas finsk straffrätt på brott som en finsk medborgare begått utom Finland. Enligt 3 § samma kapitel tillämpas finsk straffrätt på brott som begåtts på ett finskt fartyg. Enligt samma paragraf tillämpas finsk straffrätt också på annat brott som en utlänning begått utom Finland, om brottet har begåtts inom ett område där inte någon stats lag gäller. Vraket efter Estonia befinner sig just på ett sådant område, varför brott mot den föreslagna lagen i samtliga fall faller inom tillämpningsområdet för finsk lag.

6 §. Egendom som någon kommit över genom brott mot det föreslagna förbudet skall enligt denna paragraf dömas förbruten till staten. I paragrafen hänvisas dessutom till stadgandena om förverkande av brottsredskap i 2 kap. 16 § strafflagen.

7 §. Paragrafen innehåller ett sedvanligt ikraftträdelsestadgande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om fredning av vraket efter passagerarfartyget Estonia

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Vraket efter passagerarfartyget Estonia som sjönk på finländsk kontinentalsockel den 28 september 1994 är ett sista vilorum för olycksoffren.

Vraket och kringliggande havsområde fredas så som stadgas i denna lag.

2 §

Det fredade området är rektangulärt och har, enligt koordinatsystemet på finska

sjökort, följande positioner som hörn:

59° 22,497' nordlig bredd och 21° 40,193'

östlig längd,

59° 22,497' nordlig bredd och 21° 42,193'

östlig längd,

59° 23,497' nordlig bredd och 21° 42,193'

östlig längd,

59° 23,497' nordlig bredd och 21° 40,194'

östlig längd.

Dykning på det fredade området är förbjudet. På det fredade området får åtgärder inte heller vidtas för att ta upp omkomna eller föremål från vraket eller havsbotten eller friden vid vraket på annat sätt störas.

4 §

Utan hinder av vad som stadgas i 3 § får myndigheterna täcka över vraket eller förhindra förorening av miljön från vraket.

5 §

Den som uppsåtligen bryter mot förbudet i 3 § skall *för brott mot lagen om fredning av vraket efter passagerarfartyget Estonia* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

6 §

Egendom som någon kommit över genom ett brott enligt 5 § eller egendomens värde skall dömas förverkad till staten. *

Om förverkande av föremål eller annan egendom som använts för brottets begående stadgas i strafflagen.

7 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 12 maj 1995

**Republikens President
MARTTI AHTISAARI**

Justitieminister *Sauli Niinistö*

Bilaga

**ÖVERENSKOMMELSE MELLAN
REPUBLIKEN FINLAND,
REPUBLIKEN ESTLAND OCH
KONUNGARIKET SVERIGE OM M/S
ESTONIA**

**AGREEMENT BETWEEN THE
REPUBLIC OF FINLAND, THE
REPUBLIC OF ESTONIA AND THE
KINGDOM OF SWEDEN REGARDING
THE M/S ESTONIA**

KONUNGARIKET SVERIGE, REPUBLIKEN ESTLAND OCH REPUBLIKEN FINLAND, nedan kallade de avtalsslutande parterna,

THE REPUBLIC OF FINLAND, THE REPUBLIC OF ESTONIA AND THE KINGDOM OF SWEDEN, hereinafter referred to as the Contracting Parties,

som erinrar om katastrofen natten till den 28 september 1994 då m/s Estonia sjönk i Östersjön under färd från Tallinn till Stockholm,

RECALLING the disaster on the night of 28 September 1994 when the M/S ESTONIA sank in the Baltic Sea on her way from Tallinn to Stockholm,

som önskar skydda m/s Estonia såsom ett sista vilorum för olycksoffren från all störande verksamhet,

WISHING TO protect the M/S ESTONIA, as a final place of rest for victims of the disaster, from any disturbing activities,

som uppmanar allmänheten och alla andra stater för all framtid visa tillbörlig respekt för den plats där m/s Estonia förliste,

URGING the public and all other States to afford appropriate respect to the site of the M/S ESTONIA for all time,

HAR KOMMIT ÖVERENS OM FÖLJANDE:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Artikel 1

ARTICLE 1

Vraket efter m/s Estonia och kringliggande område såsom det definieras i artikel 2 skall betraktas som ett sista vilorum för olycksoffren och skall som sådant visas tillbörlig respekt.

The wreck of the M/S ESTONIA and the surrounding area, as defined in Article 2, shall be regarded as a final place of rest for victims of the disaster, and as such shall be afforded appropriate respect.

Artikel 2

ARTICLE 2

Det område som utgör offrens sista vilorum skall vid tillämpning av överenskommelsen begränsas av räta linjer från punkt nr. 1 genom punkterna nr. 2, 3, 4 och tillbaka till punkt nr. 1:

The area constituting the final place of rest shall for the purpose of this Agreement be delimited by straight lines from point No 1 through points No 2, 3, 4 and back to point No 1:

Punkt nr. 1 (Övre vänstra) 59°23,500' N, 21°40,000' E

Point No 1 (Upper Left) 59° 23,500' N, 21° 40,000' E

Punkt nr. 2 (Övre högra) 59°23,500' N, 21°42,000' E

Point No 2 (Upper Right) 59° 23,500' N, 21° 42,000' E

Punkt nr. 3 (Nedre högra) 59°22,500' N,

Point No 3 (Lower Right) 59° 22,500' N,

21°42,000' E
 Punkt nr. 4 (Nedre vänstra) 59°22,500' N,
 21°40,000' E

samtliga positioner angivna med geografiska koordinater i World Geodetic System 1984 (WGS 84).

Artikel 3

De avtalsslutande parterna överenskommer härmed att m/s Estonia inte skall lyftas.

Artikel 4

1. De avtalsslutande parterna åtar sig at i enlighet med sina nationella förfaranden införa lagstiftning som syftar till att kriminalisera all verksamhet som stör offrens sista vilorum, särskilt dykning eller annan verksamhet i syfte att ta upp offren eller egendom från vraket eller havsbotten.

2. De avtalsslutande parterna åtar sig att göra det möjligt at bestraffa brott i enlighet med punkt 1 i denna artikel med fängelse.

3. Utan hinder av ovannämnda bestämmelser får en avtalsslutande part vidta åtgärder för att täcka över vraket eller för att förhindra förorening av den marina miljön från vraket.

Artikel 5

Varje avtalsslutande part åtar sig at informera en annan avtalsslutande part om förestående eller pågående verksamhet som har kriminaliserats i enlighet med artikel 4 och i vilken ett fartyg som för denna avtalsslutande parts flagg är inblandat.

Artikel 6

Denna överenskommelse träder i kraft trettio dagar efter den dag då de avtalsslutande parterna skriftligen har underrättat de andra avtalsslutande parterna om att de nödvändiga konstitutionella förfarandena för

21° 42,000' E
 Point No 4 (Lower Left) 59° 22,500' N,
 21° 40,000' E;

all positions defined by geographical coordinates in World Geodetic System 1984 (WGS 84).

ARTICLE 3

The Contracting Parties hereby agree that the M/S ESTONIA shall not be raised.

ARTICLE 4

1. The Contracting Parties undertake to institute legislation, in accordance with their national procedures, aiming at the criminalization of any activities disturbing the peace of the final place of rest, in particular any diving or other activities with the purpose of recovering victims or property from the wreck or the sea-bed.

2. The Contracting Parties undertake to make it possible to punish the commission of an offence, established in accordance with paragraph 1 of this Article, by imprisonment.

3. Notwithstanding the above provisions, a Contracting Party may take measures to cover the wreck or to prevent pollution of the marine environment from the wreck.

ARTICLE 5

Each Contracting Party undertakes to submit information to another Contracting Party on pending or on-going activities having been criminalized in conformity with Article 4 and involving a vessel flying the flag of that Contracting Party.

ARTICLE 6

This Agreement shall enter into force thirty days after the date when the Contracting Parties have notified the other Contracting Parties in writing that the necessary constitutional procedures for its entry into

dess ikraftträdande har fullgjorts.

force have been completed.

Upptecknad i Tallinn den 23 februari 1995 i tre original, vart och ett på det engelska språket.

Done at Tallinn on 23 February 1995 in three originals, each in the English language.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna överenskommelse.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, duly authorized thereto, have signed this Agreement:

För Republiken Finland

For the Republic of Finland

För Republiken Estland

For the Republic of Estonia

För Konungariket Sverige

For the Kingdom of Sweden

